

Становище
написано от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна
степен „доктор” в СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Изготвил становището: доц. д-р Георги Маринов, ИУ-Варна

Автор на дисертационния труд: Иван Василев Иванов

Тема на дисертационния труд: ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ЕНЕРГИЙНИТЕ БОРСИ
 ВЪРХУ ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА ЕНЕРГИЙНИЯ ПАЗАР В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

I. Общо представяне на дисертационния труд:

1. Предмет - изследвана е ролята на енергийните борси за усъвършенстване на пазара на енергия в ЕС.
2. Обем - 145 страници, в т.ч. 11 таблици и 18 фигури;
3. Структурата на разработката е класическа - въведение, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература, приложения;
4. Литература - 83 източника, на няколко езика;
5. Приложения - 2, представяне на организационни структури.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Стабилността, от която се нуждаят енергийните компании при прехода към ползване на енергия основана на по-малко въглеродни източници лежи в основата на актуалността на представения текст. Предвид стремежа за постигане на нисковъглеродна икономика, идеи и препоръки както представените в текста са в състояние да бъдат силно полезни. Достоверно са формулирани обобщения и изводи относно главните особености и направления на действия на европейската енергийна политика.

Обемът и използваният инструментариум са адекватни по отношение на целите на дисертационния труд. Голяма част от изложението е посветена на детайлизирани исторически прегледи по различни аспекти на функционирането и еволюцията на пазара на електроенергия. Такъв подход в конкретния случай допринася за по-пълно и задълбочено разбиране на проблематиката.

Има лек дисбаланс в обемите на отделните глави, което би могло лесно да се обясни с акцента върху борсовия пазар и моделирането му в трета глава, която е сърцевината на разработката.

В някои места текстът би спечелил от допълнителна стилова редакция. Като обща препоръка - текстът би следвало още от самото начало да бъде създаден на английски език - освен яснота в изложението, това би допринесло и за по-голямата видимост сред научните и управленските среди.

Авторефератът отразява точно и пълно труда.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Цялостна насоченост на работата е насочена към хвърляне на по-широк поглед върху спецификата на енергийните пазари в ЕС, и най-вече енергийните борси. В т.ч. се обръща внимание върху екологичните ефекти от дейността на енергийните борси и на ефектите върху иновациите и качеството на услугите. Подчертана е ролята на борсите за осигуряване на непрекъснатост при подаването на електроенергия.

Ключова част на разработката е формулирането на EXIEM - индекс на въздействие на енергийните борси върху функционирането на енергийния пазар в ЕС. Индексът се базира върху добре разработена методология за влиянието което имат различните

фактори върху енергийния пазар, разделени на три групи - трансгранично взаимодействие, икономически ефекти и допълнителни фактори.

Обобщението на факторите определящи цената на електроенергията, базирано върху основните теории е съществен принос с практическо-приложно значение.

Принос на автора е и обобщението относно предимствата на енергийните борси в различни направления на усъвършенстване на пазара, а също и направеният анализ на факторите за въздействие на енергийните борси по посока на увеличаване на качеството на услугите, както и на въздействията върху околната среда и иновациите в сектора. Акцент се поставя върху действието на единния европейски пазар, в двете най-важни направления - в рамките на деня и ден напред.

В разработката се дава адекватна оценка относно ограничените способности на органите на ЕС да оформят пазара, с добро подчертаване на важността на киберсигурността.

Извежда се заключението че ЕС се нуждае от преосмисляне на енергийната политика, за да запази конкурентоспособността си, като авторът защитава тезата за либерализация на енергийния пазар която да доведе до усъвършенстване.

Налице е добро очертаване на енергийната бедност и на асиметрията в проявленията ѝ и потенциала ѝ като източник на задълбочаване на неравенството между регионите.

Изводът за квотите като неефективен инструмент също води до достоверно формулирани обобщения и препоръки относно главните особености и направления на действия на европейската енергийна политика.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

Какви уроци може да извлече ЕС от ситуацията в Тексас, САЩ, 2021 г. (силна зависимост от възобновяема енергия, изолирана система, ненормално студено време), също и предвид че представените в текста теории дават Тексас (Литълчайлд, 2006) като положителен пример за пазар?

"Отделянето на собствеността върху преносната инфраструктура в електроенергийния сектор, тъй като това се явява един от най-ефективните инструменти за насърчаване на инвестиционния процес в инфраструктурата по недискриминиращ начин..." - а какви биха могли да бъдат аргументите за обратното?

Кое би следвало да е приоритет - "справедлив достъп" или "защита на потребителите", и то най-вече с обмисляне на идеята за защита на потребителите - ценово или като качество на услугата.

По какъв начин отрицателните цени на електроенергия, които възникват от време на време, влияят върху нагласите за промяна на инфраструктурата?

Дали трябва цените за потребителите да са ниски? Тъй като това увеличава, или поне не стимулира намаляване на потреблението.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на СА "Д.А.Ценов" - Свищов.

Дисертационният труд показва, че кандидатът Иван Василев Иванов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално

направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради горензложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор“ на Иван Василев Иванов в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

Дата: 26.04.2021 г.

Изготвил становището: .

(доц. д-р Георги Маринов)